

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 13/2 2024 s. 614-628, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

BİLAL ENSER'İN "KUCAĞIMDA DÜNYA VAR ÇOCUKLARIN DÜNYASI" ADLI ESERİNDEKİ ÇOCUK ŞİİRLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ KAPSAMINDA İNCELENMESİ

Ali MAZİ*

Geliş Tarihi: 14 Aralık 2023

Kabul Tarihi: 23 Şubat 2024

Öz

Bu araştırmada, Azerbaycanlı yazar Bilal Enser'in Azerbaycan Türkçesiyle kaleme aldığı "*Kucağında Dünya Var Çocukların Dünyası*" adlı şiir kitabında yer alan 107 şiirde bulunan değerlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre şiirlerde 322 değer ifadesi tespit edilmiştir. Eserde, 16 farklı değere yer verildiği tespit edilmiştir. Şiirlerde sıklıkla belirtilen değer, sevgi değeri olarak tespit edilmiştir. Bu değerden sonra en sık paylaşma, vatanseverlik kullanılmıştır. En az belirtilen değerler, vefa ve cömertlik olarak tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre şiirlerden elde edilen değerlerin eşit olarak ya da birbirine yakın oranlarda dağılmadığı söylenebilir. Ayrıca Azerbaycan Türk kültüründe topluma kazandırılması beklenen değerlerin ise şiirlerde en sık kullanılan sevgi olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra diğer Türk Cumhuriyetlerinde yayımlanan çocuklara yönelik şiir kitaplarında kullanılan değerlerin belirlenmesiyle ilgili araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kültür, Azerbaycan, değerler eğitimi, çocuk şiiri.

INVESTIGATION OF CHILD'S POEMS IN BİLAL ENSER'S BOOK TITLED "KUCAĞIMDA DÜNYA VAR ÇOCUKLARIN DÜNYASI" IN THE CONTEXT OF VALUES EDUCATION

Abstract

The aim of this study was to identify the values expressed in 107 poems from the poetry book "*Kucağında Dünya Var Çocukların Dünyası*" written by Azerbaijani writer Bilal Enser in Azerbaijani Turkish, using the phenomenological design, a qualitative research method. The research findings identified 322 value expressions in the poems, encompassing 16 different values. The poems frequently mention the value of love, followed by sharing and patriotism. Loyalty and generosity are the least frequently mentioned values. The study's results indicate that the distribution of values in the poems is unequal and not close to each other. Furthermore, it was found that the most commonly used value in Azerbaijani Turkish poetry is love, which is expected to benefit society. It is also suggested that research be conducted to identify the values present in poetry books for children published in other Turkic Republics.

Keywords: Culture, Azerbaijan, values education, child poetry.

* Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara. maziali.46@gmail.com

Giriş

İnsanlar, bir arada yaşama gereksinimlerinden kaynaklı sosyal bir varlıktır. Sosyal varlık olmanın sonucu olarak insan, toplumsal, siyasi ve ahlaki birtakım ilkelere ve kurallara ihtiyaç duyar. Toplumu meydana getiren fertler bu ilke ve kuralları benimseyerek uygulamaktadır. Toplumu meydana getiren bireylerin benimsediği bu kuralların büyük kısmını toplumsal değerler oluşturmaktadır. Değer kavramı incelendiğinde toplumca kabul görmüş bir şeyin ahlaki ya da dini olarak kabul edilebilir ya da kabul edilemez olmasıyla ilgili inanç, tavır şeklinde tanımlandığı görülmektedir (Güngör, 1993, s. 63). Ayrıca TDK (2023)'e göre değer tanımı ise toplumun sahip olduğu sosyokültürel, ekonomik, bilimsel ilke ve kuralları içeren maddi ve manevi öğeler olarak belirtilmiştir. Değerlerin, insanın davranışını şekillendirdiği ve ideal davranışın oluşumunu sağladığı söylenebilir (Meriç, 1997, s. 284). Değer kavramının diğer bir tanımı, davranışlarımızı şekillendiren eylemlerin, istedik olarak belirlendiği standartlar şeklinde de belirtilmektedir (Halstead ve Taylor, 2000, s. 169).

Toplumda zamanla sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel alanlarda meydana gelen tavır, davranış değişimlerinden ilk olarak kültürel normlar ve değerler etkilenmektedir. Toplumu şekillendiren bağların en çok göze çarpanı olan değerlerin kaybedilmesi toplumsal çatışmalara sebep olacağından değer kavramının nesillere aktarımının toplumsal alanda “millet” bilincinin yerleştirilmesinde ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır (Yurdakul, 2020, s. 19). Değerler eğitimi toplumun tüm kesimlerine hitap eden kapsayıcı bir terimdir. Bu terimin içeriğinde kültürel eğitim, dini eğitim, sosyal ve kişisel eğitim, çokkültürlülüğü temele alan eğitim bulunurken manevi olarak da etik kurallar bulunmaktadır (Slater, 2002, s. 3). Değerler eğitiminin amacı, toplumun gelişmesi için yapılanların yanı sıra sosyal yaşama ve kültüre ait ilke ve kuralların, toplumu doğru yola sevk etme yönünde olduğu görülmektedir (Dönmez, 2011, s. 4).

Değerler eğitiminin verilmesi ve uygulanması konusu pek çok bilim insanının bu alanda araştırma yapmasına olanak sağlamıştır. Değerler eğitimi üzerine yapılan uygulamalarda verilmek istenen değer, öğrenci tarafından doğru algılanması bu eğitimin en hassas noktasını oluşturmaktadır (Dilmaç, 2002, s. 5). Değerler eğitimi sırasında uygulanan yöntemlere örnek olarak tartışma temelli ve öğrenci merkezli yöntem örnek olarak gösterilebilir. Buna ek olarak değerler eğitimi için kullanılan yöntemlerin uygulanmasında çocuk edebiyatı ürünlerinin kullanımı da söz konusudur. Bu amaçla eğitim süreci içerisinde değerlere yönelik farkındalık oluşturmak için hikâye, şiir veya masallarla çeşitli etkinlikler yapılmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünleri olan hikâye, şiir ya da masalda bulunan ilgili değer öğrenci tarafından keşfedilmesi ardından bu değerle ilgili öğrencinin bir yargıya ulaşması sağlanmalıdır. Böylece öğrencilerin keşfedilen değerle ilgili edinmeleri gereken davranışları içselleştirmeleri ve uygulamaları beklenebilir.

Çocukluğun erken dönemlerinden itibaren maruz kalınan nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin, bireylerin kişisel gelişimleri üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Bu kapsamda çocuğa yönelik nitelikli yazılı ve basılı eserlerde toplumsal, sosyal ve ahlaki kuralların yer alması, bu tür eserlerin değerler eğitimi için kaynak olarak kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Değerler eğitiminin tanımına bakıldığında temelini çocuğun aileden aldığı, okula başlamasıyla planlı ve sistematik hâle dönüşen yaşamı boyunca da süreklilik gösteren bir süreç olarak belirtilmektedir (Sarıçam ve Yangil, 2022, s. 1536). Eğitim programlarında değerler eğitiminin uygun etkinliklerle uygulanmasında nitelikli yazılı ve basılı eserlerin önemi daha fazla ortaya çıkmaktadır. Toplumsal değerlerin aktarımında çocuklar için yazılmış edebî metinlerden

ve şiirlerden yararlanılabilir. Çocuklara yönelik yazılan şiir ve edebî eserlerin, okullarda kültür aktarımının temel ögesi olduğu ve yeni bilgilerle harmanlanarak değer aktarımında kullanıldığı belirtilmektedir (Beldağ ve Aktaş, 2016, s. 955). Günümüzde çocuklara yönelik şiir, hikâye ve masal kitaplarının bu amaçla yazıldığı söylenebilir.

Bu araştırmada incelenen şiir kitabının yazarı Enser (2022)'in şiirin yanı sıra hikâye türünde de eser verdiği görülmektedir. Enser (2022)'in çalışmaları içinde özellikle çocuk temalı olarak kaleme aldığı eserleri göze çarpmaktadır. Araştırma kapsamında yazarın, çocuklara yönelik kaleme aldığı şiirlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ayrıca bütün toplumların hedefi, kültür aktarımını sağlayarak topluma ve kendine yetebilen faydalı birey yetiştirmek olduğundan toplumların sahip olduğu ilke, kural, norm ve değerlerin gelecek nesillere nasıl aktarılması gerektiğinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu sebeple Türk kültürünün aktarılmasında değerler eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır (Yıldırım ve Demirel, 2019, s. 98). Türk kültürünün nesillere aktarımında çocuk şiirlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi ile ilgili çalışmalar (Bebek, 2020; Demirci, 2018; Gök ve Alyılmaz, 2021; Göktürk, 2022; Kaya, 2019; Mazi ve Mazi, 2023; Ulu, 2018) dikkat çekmektedir. Değerleri içeren çocuk şiirleri üzerine yapılmış araştırmaların sayısının artması ile toplumun kendine ve topluma faydalı birey yetiştirirken daha fazla nitelikli yazılı ve basılı kaynağa ulaşılacaktır. Bu sebeple Azerbaycan edebiyatı yazarlarından Enser (2022)'in çocuk temalı şiirlerinde bulunan değerlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın problemi, “Azerbaycan Türkçesi ile yazılmış olan çocuk şiirlerinde değerler, alt değerler nelerdir ve bu değerler çocuk şiirlerinde ne oranda yer almıştır?” şeklindedir. Bu problemten hareketle Enser (2022)'in çocuklara yönelik yazmış olduğu “*Kucağımda Dünya Var Çocukların Dünyası*” adlı şiir kitabının değerler eğitimi açısından incelenmesinin kuramsal çerçeveye katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1. Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde; desen, örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada Enser (2022)'in “*Kucağımda Dünya Var Çocukların Dünyası*” adlı eserinde Azerbaycan Türkçesiyle kaleme alınan çocuk temalı şiirlerde belirlenen değerlerin araştırıldığı bu çalışmada değerler, fenomenlerin (olguların) içinde bulunmaktadır. Bu sebeple araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 66). Araştırmada incelenen şiirler Azerbaycan Türkçesi ile yazılmıştır. Ancak değerleri belirlemede ölçünlü Türkiye Türkçesi kullanılmıştır.

1.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Azerbaycan Türkçesiyle yazılmış çocuk şiirleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Enser (2022) tarafından kaleme alınan “*Kucağımda Dünya Var Çocukların Dünyası*” adlı kitapta bulunan 107 şiir oluşmaktadır. Enser'in, 2022 yılında Ankara'da Sonçağ Kültür Yayınları tarafından yayımlanan “*Kucağımda Dünya Var Çocukların Dünyası*” isimli kitabındaki ölçünlü Türkiye Türkçesine aktarılmış şiirlerin başlıkları ise: “Kucağımda Dünya Var, Küçükler”, “Ben Vatanı Seviyorum”, “Harfler, Biz Sporu Severiz”, “Çocuk İstiyor”, “Sev Kuzum”, “Yardı mımsın”, “Babam”, “İtibarlı Eller”, “Bayrağın Rengi”, “Seviyorum”, “Göründü”, “Oğul”, “Akıllı Sona”, “Dedemin Gözlüğü”, “Nene”, “Nenemin Yemeği”, “Nenem”, “İnsan Yaratmış”, “Ceviz Ağacı”, “Acı Çiğdem”, “Dost

Asmalar”, “Güllü Razi Oldu”, “Senin de Emegin Var”, “Yelkovani Kim Döndürür?”, “Jiguli”, “Ayten’in İtirafı”, “Gelecek Efendilerim”, “Nenem Küsmesin”, “Adaşım”, “Gelişine Kurban Olayım”, “Aşık Oldum”, “Kurban Olayım”, “Yaramaz Veli”, “Oğlan İsmi”, “Kardeşimi Sallamak”, “Ben Hayranın Çocuğum”, “Akıllı Bilal”, “Kendi Kendini Azarladı”, “Ben Babama Sığındım”, “Annesini Arıyor”, “Senin Boyun Uzuyor”, “Adilin Hatası”, “Tergül’ün Yanıtı”, “Yaramaz Şelale”, “Yaramaz Elman”, “Yalancı Ekber”, “Benim Adım”, “Silgi”, “Yararsız Konuşma”, “Benim Vatanım”, “Şehit Kardeşi”, “Ana Dilim”, “Büyüğe Saygı”, “Petrole Altın Diyorlar”, “Kendim Başardım”, “Hatıra İsim”, “Sevsin Büyük Vatan”, “Sevmeyen Korkar”, “Dede Dileği”, “Anaokulu”, “Bilgi ve Öğretmen”, “Dilde Takılı Kaldı”, “Güvercin Gel”, “Sinir Otu”, “Ayı Yavrusu”, “Adaş Çiçek”, “Muhabbet”, “Ormanların Hakimi”, “Ayağı Bağlı Serçe”, “Çaprazgaga”, “Açgözlü”, “Arkadaş Güvercinler”, “Gücenmiş Adaşın”, “Martılar”, “Kar Çiçeği”, “Baykuş”, “Havalı Diş”, “Ay Havuza Düştü”, “Neneye Armağan”, “Babam Hekim”, “Ay Hazar’da Yüzüyor”, “Küskün Elşad”, “Tatlı Nenem”, “Birbirlerini Kazansınlar”, “Dudağımı Büktü”, “Ben Barıştıracam”, “Dedemi Yormadım”, “Nenenin Bastonu”, “Hasta Nenem Küsüyor”, “Temkinim”, “Seyirci Temkin”, “Yaramaz Hanım”, “İki Armağan”, “Sekizin Seksen Oldu”, “Dokuzun Doksan Oldu”, “Doğum Günün Kutlu Olsun”, “Torunum Laleye”, “İki Yaşın Kutlu Olsun”, “Canlan Oğlum”, “Deden Ömrünü Yaşa”, “On Bir Yaşın Kutlu Olsun”, “Bana Torun Verdin”, “Doğum Günün Kutlu Olsun”, “Ön Bahçede Ol”, “Torunum Heyale’ye” şeklindedir.

1.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, doküman analizi tekniği aracılığıyla toplanmıştır. Doküman analizi, araştırma konusuyla ilgili çalışma bilgilerinin yer aldığı yazılı dokümanların analiz edilmesidir. (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 187). Çalışmada öncelikle kodlama işlemi yapılmış ve değerler belirlenmiştir. Bu aşamada belirli özellikleri arasında fark olan değerlerin ilişkisi dikkate alınarak kodlama yapılmıştır. (Baltacı, 2019, s. 374). Kod ve temaların tespiti içinse içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinin ardından oluşan verilerin analizinin güvenilirliğinin tespitinde Miles ve Huberman (1994, s. 64)’ın (Güvenirlik: Görüş Birliği/Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) tekniği kullanılmıştır. Ortaya çıkan tema ve kodlar için güvenirlilik değeri .91 olarak belirlenmiştir. Araştırmanın son aşamasında ise ortaya çıkan kod ve temalar öncelikle tablo şeklinde verilmiştir. Ardından kod ve temalardan oluşan kod bulutu görsel olarak sunulmuştur. Bu araştırmanın verilerinin analizinde ve görselleştirilmesinde MAXQDA 2024 nitel analiz programı kullanılmıştır.

1.4. Geçerlik ve Güvenirlilik

Nitel araştırmalar için geçerlik ve güvenirlilik 4 aşamada belirlenmektedir. Bunlar sırasıyla inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik şeklindedir (Yıldırım ve Şimşek 2021, s. 279). Araştırmanın inandırıcılığının belirlenmesi amacıyla uzman görüşü alınmıştır. Bu kapsamda araştırma süreci ve çeviri için “profesör” ünvanlı bir öğretim üyesinin uzman görüşüne başvurulmuştur. Aktarılabirlik için şiirlerin ayrıntılı betimlemelerine yer verilmiştir. Tutarlılık incelemesini sağlamak amacıyla veri analizi sonucunda oluşan tema ve kodlara ilişkin nitel verilerin tutarlılığı bir doktora öğrencisiyle birlikte karşılaştırılmıştır. Bunun sonucunda çalışma süresince çıkması muhtemel hatalar önceden engellenmiştir. Son aşama olan teyit edilebilirlik, araştırmanın ham verilerinden yararlanılarak bulgular ile sonuçlar kısmında kontrol altına alınmıştır.

2. Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu kısmında “Azerbaycan Türkçesi ile yazılmış olan çocuk şiirlerinde değerler, alt değerler nelerdir ve bu değerler çocuk şiirlerinde ne oranda yer almıştır?” şeklindeki araştırma problemine yönelik analizlerin sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Değerlerin Dağılımı

Değerler (Kategoriler)	Alt Değerler (Kod)	Frekans (f)	Yüzde (%)
Sevgi	Torun sevgisi	55	17.02
	Dede-Nine sevgisi	48	14.86
	Çocuk sevgisi	45	13.93
	Akraba sevgisi	9	2.78
	Sevgi Toplam	157	48.60
Saygı		24	7.43
Sorumluluk		17	5.26
Vatanseverlik		26	8.04
Din		7	2.16
Çalışkanlık		15	4.64
Paylaşma		28	8.66
Cesaret		3	0.92
Yardıms severlik		16	4.95
Misafirperverlik		3	0.92
Cömertlik		2	0.61
Dürüstlük		3	0.92
Fedakârlık		3	0.92
Sabır		10	3.09
Dayanışma		7	2.16
Vefa		2	0.61
Değerler Genel Toplam		323	100

Tablo 1’e göre sevgi değeri (%48.6), incelenen çocuk şiirlerinde sıklıkla kullanılan bir değer olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu duruma göre sevgi değerinin, Azerbaycan Türk kültüründe en önemli değer olarak görülmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Sevgi değerini, paylaşma (%8.66), vatanseverlik (%8.04), saygı (%7.43), sorumluluk (%5.26), yardıms severlik (%4.95) ve çalışkanlık (%4.64) değeri takip etmektedir. Şiirlerde genel olarak bu değerlerin kullanılmasına dikkat edildiği düşünülmektedir. Şiirlerde en az tercih edilen değerler ise vefa (%0.61) ve cömertlik (%0.61) şeklindedir. Bu iki değer in şiirlerde az geçmesinin sebebi, genel olarak bu değerlerin bir hikâye örgüsü içerisinde verilebilmesi ve çocuk şiirlerinin yapı olarak nesir şeklinde olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca değerlerin yüzde oranları arasındaki fark incelendiğinde en fazla kullanılan değer ve en az kullanılan değer arasında (%48) büyük bir fark olduğu görülmektedir. Bu durumun topluma ve çocuklara aşılacak istenen değerler içerisinde öncelik sırasının olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 1 incelendiğinde sevgi değerine ait 4 alt değer in bulunduğu görülmektedir. Alt değerler incelendiğinde toruna duyulan sevgi, dede ve nineye duyulan sevgisi, çocuk sevgisi, akrabaya duyulan sevgi şeklindedir. Şiirlerde, torun sevgisi alt değer in oldukça yüksek bir oranda kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu durumun, şiirlerin konusunun çocuk odaklı olması ve yazarın torun sevgisi alt değer in topluma aktarmak istemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Şiirlerde değerlerin kullanım durumunu tespit etmek amacıyla içerik analizi işlemi yapılmıştır. Ayrıca şiirlerden değerlere ilişkin doğrudan alıntılar yapılmıştır. Yapılan analizlere ait sonuçlardan elde edilen değerler kod bulutu olarak Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1: Değerler Kod Bulutu

2.1. Sevgi

Kişinin karşılıksız olarak gösterdiği alaka, arkadaşlık, yarenlik, sevecenlik ve diğerkâmlık gösterecek kadar kuvvetli olan sevmeye hissidir. (Ayverdi, 2005, s. 2759). Sevgi değerinin, kişiler arası ilişkilerde bireylerin birbirlerine itimat etmelerine ve bu şekilde yaşantılarından haz almalarına yardımcı olduğu düşünülmektedir (Yıldız, 2011, s. 207). Bu şiir kitabında sevgi değeri; toruna duyulan sevgi, dede-nineye duyulan sevgi, çocuk sevgisi, akrabaya duyulan sevgisi olarak geçmektedir. Aşağıda her alt değer yan başlık şeklinde alınmış ve o alt değere ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

2.1.1. Torun Sevgisi

Azerbaycan çocuk şiirlerinde torun sevgisi oldukça yüksek bir oranda kullanılmıştır. Bu duruma dair aşağıda örnekler verilmiştir:

“Sekizin Seksen Olsun” adlı şiirde dedenin toruna sevgisi şu şekilde verilmiştir: “...Gelişine kurban olayım...” (Enser, 2022, s. 100). Yine aynı şiirden başka bir alıntı örneği şu şekildedir “...Sekizin seksen olsun / Seksenin de yüz oğul...” (Enser, 2022, s. 100). Başka bir şiir olan “Doğum Günün Mübarek Olsun”da ise dedesi torununun doğum gününü şu şekilde kutlamıştır: “...Güzel torunum doğum günün / Mübarek olsun, mübarek...” (Enser, 2022, s. 101). Yine aynı şiirden başka bir torun sevgisi alıntısı “...Ömrün mutlulukla dolsun / Sevdiğim kızım Lale / Güzel Lalemsin benim...” (Enser, 2022, s. 101).

2.1.2. Dede-Nine Sevgisi

Bu kitaptaki şiirlerde dede-nine sevgisi yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Bu duruma dair aşağıda örnekler verilmiştir:

“Nene” isimli şiirde torunun nine sevgisi şu şekilde verilmiştir: “...Nene, ay nenem / Kurban olayım ben sana...” (Enser, 2022, s. 21). “Neneye Armağan” adlı şiirde ise torunların ninesinin doğum gününü kutlaması şu şekilde geçmektedir: “...Lale, gül ve çiçek verdi / Onu öptü

/ *Ferit, tespih verdi / Nenesinin kara gözlerinden öptü / Temkin ise nenesine sarıldı...*” (Enser, 2022, s. 85). Ayrıca “Gelecek Efendilerim” isimli şiirde torunun dede sevgisi şu şekilde verilmiştir: “...*Beni seven torunlarım...*” (Enser, 2022, s. 33).

2.1.3. Çocuk Sevgisi

Şiir kitabında çocuk sevgisi alt değerinin kullanıldığı alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir:

“Kardeşimi Sallamak” adlı şiirde annenin çocuğuna olan sevgisi şu şekildedir: “...*Anne sevimli bebeğini kucağına aldı / Mırıldanarak ninnisini okudu...*” (Enser, 2022, s. 41). “Yardımlımsın” adlı şiirde babanın çocuğa sevgisi şu şekilde geçmektedir: “...*Şeker oğlum / Tath oğlum...*” (Enser, 2022, s. 12). Yine aynı şiirde çocuk sevgisi “...*Ömrümün güzelliği/ Gözümün nur ışığı oğlum...*” (Enser, 2022, s. 12).

2.1.4. Akraba Sevgisi

Bu kitapta, akraba sevgisi değeri oldukça fazla kullanılmaktadır. Bu durumu gösteren doğrudan alıntı örneği aşağıda sunulmuştur:

“Akıllı Bilal” adlı şiirde akraba sevgisi şu şekilde verilmiştir: “...*Bilal kardeşini sevip öptü...*” (Enser, 2023, s. 43). Ayrıca “Büyüğe Saygı” adlı şiirde hala ve yeğeni arasındaki durum şu şekilde verilmiştir: “...*Yeğenini gören halası ona sarıldı...*” (Enser, 2022, s. 59).

2.2. Saygı

Saygı, kişinin iletişim kurduğu varlığa ve nesneye nezaketli olması durumu olarak tanımlanmaktadır (Tahirova, 2019, s. 66). Bu tanımlama, kişinin, düşünce ve davranışlarına dikkat etmesi sonucunda karşısındaki kişiye önem vermesi olarak da belirtilebilir (Akarsu, 1998, s. 156). Özçelik (2011, s. 65)’e göre ise saygı, başka kişilerin hak ve hukukuna riayet etme fiilidir. Türk kültüründe saygı, kendisinden büyük bireylere, olgun ve yüksek tecrübeye sahip kişilere karşı duyulan bir histir. Bu kapsamda saygı değeri, Türk toplumlarında gelenek olarak kabul edilmektedir. Ayrıca bu değer gençlere ve çocuklara kazandırılmasına ebeveynler tarafından ehemmiyet gösterilmektedir. İncelemeye konu olan kitapta saygı değeri, yoğun şekilde yer almaktadır. Bu duruma dair aşağıda örnekler verilmiştir:

“Harfler” adlı şiirde Ş harfinde verilen saygı değeri şu şekildedir: “...*Şirvaniye, Şemkire / Saygı gösterip selam duy...*” (Enser, 2022, s. 7). Ayrıca “Nene” adlı şiirde ise torun ve ninesi arasında geçen durum şu şekilde verilmiştir: “...*Bir bardak çay vereyim / Ben mutlu oldum / Nene çok teşekkür ederim...*” (Enser, 2022, s. 21). Farklı bir şiirde “Ceviz Ağacı” ise dede ve ceviz ağacı arasında geçen durum şu şekilde geçmektedir: “...*Bu ağacı her gördüğüm de / Ben ona saygı duyarım...*” (Enser, 2022, s. 25). Yine başka bir şiirde “Büyüğe Saygı” dede ve torun arasında belirtilen durum şu şekilde verilmiştir: “...*Oturarlardan biri yerini yaşlıya verdi...*” (Enser, 2022, s. 59). Aynı şiirde “...*Büyüğe saygı gösterelim / Bizler de yaşlandığımızda / Böyle bir hürmet görelim...*” (Enser, 2022, s.59).

2.3. Sorumluluk

Sorumluluk, bir kişinin görevi sırasındaki fiillerinin mesuliyetini alması olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Sorumluluk değeri, Türk kültüründe oldukça önemli bir değer olarak görülmektedir. Belirtilen kitapta da olabildiğince çok örnekte geçmektedir. Eserde sorumluluk değerinin, şiirlerde aile büyüklerinin torunlarının sorumluluğunu alıp bir yere

götürmesi şeklinde yer verildiği göze çarpmaktadır. Bu değerle ilgili doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Adaş Çiçek” adlı şiirde ninesi ve torunun arasında geçen durum şu şekilde verilmiştir: “...Bir gün nenesi / Menekşe’yi ormana götürdü...” (Enser, 2022, s. 72). Farklı bir şiir olan “Martılar” da ise dedesinin torununu gezintiye çıkartması durumu şu şekilde geçmektedir: “...Dedesi ve Ferit / Milli sahil parkına / Gezintiye çıkmıştı...” (Enser, 2022, s. 80). Ayrıca sorumluluk değeri, “Küskün Elşad” adlı şiirde şu şekilde verilmiştir: “...Siz sessiz olun dedi / Dedesi elinden tuttu / Onu bahçeye götürdü...” (Enser, 2022, s. 88).

2.4. Vatanserverlik

Öner (2008, s. 261)’e göre vatan, bir toplumun maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşıladığı toprak veya arazi parçasıdır. Türk toplumunda ve kültüründe vatanserverlik oldukça mühim bir değer olarak göze çarpmaktadır (Tel, 2014, s. 700). Bu değere ait eserde yer alan doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Göründü” adlı şiirde Azerbaycan’ın kurtulması sırasında yapılanlar şu şekilde verilmiştir: “...Karkar ve Hekeri ırmakları / Suyu kan rengi oldu / Bu kan deryasında ise / Azerbaycan ortaya çıktı...” (Enser, 2022, s. 17). Başka bir şiir olan “Oğul” da ise genç kuşaklara vatani korumak için verilen tavsiye şu şekilde verilmiştir: “...Cephelerde düşmanı alt et oğul / Kendini askerlerimize dâhil et, oğul...” (Enser, 2022, s. 18). Ayrıca “Şehit Kardeşi” adlı şiirde vatanserverlik değeri şu şekilde aktarılmıştır: “...Her şehit geldiğinde / O hep ağlar...” (Enser, 2022, s. 57).

2.5. Din

Din, bireylerin hayatındaki eylem, düşünce ve davranışlarını anlamlandırması şeklinde tanımlanmaktadır (Uysal, 1996, s. 118). Bir başka tanımda ise kişileri inandıkları tanrısına ulaştırıcı yol şeklinde açıklanmıştır. (Özensel, 2003, s. 225). Çalışmada incelenen kitaptaki şiirlerin içerisinde dinî değerleri işaret eden ifadeler de bulunmaktadır. Bu değere yönelik alıntı misalleri aşağıda verilmiştir:

“Harfler” adlı şiirde M harfini anlatırken peygambere atıf şu şekilde verilmiştir: “...Marağa, Merand ve Murov dağı / Dünyada Muhammed var... (Enser, 2022, s. 6). Yine aynı şiirde Ş harfini anlatırken “...Ş’de Haydar dedenin / Şair şehriyara rahmet olsun...” (Enser, 2022, s. 7). Başka bir şiir olan “İnsan Yaratmış” da ise dini değer şu şekilde verilmiştir: “...Kuşu, denizi, dağı ve dereyi / Allah önce yaratmıştır...” (Enser, 2022, s. 24).

2.6. Çalışkanlık

Can ve Göde (2022, s. 55)’ye göre çalışkanlık, gerçekleştirilen aktivitelerde gayretli olma hâlidir. Çalışkanlık değeri özelliklerini gösteren bireyler, insanların yaşamlarını daha çok kolaylaştırmak için çaba sarf ederler (Özçelik, 2011, s. 70). Şiirler, çocuk temalı olduğu için sadece fiziki olarak çalışma belirtilmemektedir. Sınavlardan alınan başarı da çalışkanlık olarak ifade edilmektedir. Çalışkanlık değeri, bu kitaptaki çocuk şiirlerinde çokça yer almaktadır. Aşağıda bu değere ilişkin alıntı örneklerine yer verilmiştir:

“Dost Asmalar” adlı şiirde çalışkanlık değerine ilişkin Arif’in avluda ustalıklarla dikmiş olduğu üzüm bağı şu şekilde verilmiştir: “...Arif avluda bir çift şanı asmasından dikti / Bunu mahir bir bahçıvan gibi yaptı...” (Enser, 2022, s. 27). Yine “Senin de Emeğin Var” adlı şiirde çalışkanlık değerine ilişkin dedenin torunuyla tarlada çalışması şu şekilde verilmiştir: “...Ekilmiş

tarlalarından yabani otları koparttı / Dedem tarlanın su kanallarını açtı. / Ben mısır serptim / Üstünü toprak attım ve kovayla suladım...” (Enser, 2022, s. 29). Başka bir şiir olan “Adil’in Hatası”nda ise matematik dersine ilişkin çalışkanlık durumu şu şekildedir: “...Adil, kalemi eline aldı / Kitaptaki örnekleri defterine geçirdi / Örnekleri aktarıp çözmek için çok uğraştı / Eliyle, gözüyle ve başıyla birlikte çok çalıştı...” (Enser, 2022, s. 48).

2.7. Paylaşma

En az iki ya da daha çok bireyin bir şeyi kendi aralarında bölüştürmesi anlamına gelmektedir (TDK, 2023). Diğer bir tanımda ise paylaşmak, parasal olarak belli bir kıymeti olan nesnelerin bireysel bir beklenti içerisinde girmeden vermektir (Özçelik, 2021, s. 42). Şiirlerde paylaşma değeri, sadece maddi kıymeti olan varlıkların paylaşılması şeklinde değil, bilgi verme olarak paylaşma değeri olarak görüldüğü göze çarpmaktadır. Çoğu şiirde verilmiş olan paylaşma değeriyle alakalı alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Harfler” isimli şiirde verilen bilgi paylaşma şu şekilde aktarılmıştır: “...E harfinde ressam olursun / Evleri doldur / Bilime yeşil ışık ver / O hayat verir bize...” (Enser, 2022, s. 4). Başka bir şiir olan “Petrole Altın Diyorlar” da ise dedenin torunlarıyla bir bilgiyi paylaşması şu şekilde verilmiştir: “...Altın sapsarı olur / Al rengi kırmızıdır / O parlaklığı ile akalda kalır / Kara petrole ya neden altın diyorlar baba? / Çünkü onun yerine koyacağın / Bir şey hayatta pek yoktur / Ama bildiğin altından / Geri kalmaz oğul / O olmasa hayat durur...” (Enser, 2022, s. 60).

2.8. Cesaret

Bireyin büyük zarar ve yok olmaya neden olabilecek durum karşısında çekinmeden ve korkmadan kendine güvenerek öne atılma iradesidir (Ayverdi, 2005, s. 477). Türk toplumunda ve kültüründe korkak olma durumu hiçbir zaman kabul görmemiştir. Cesur olma eyleminin yeni nesillere aktarılması bu açıdan önem arz etmektedir (Özçelik, 2011, s. 60). Aşağıda cesaret alt değerlerine ilişkin alıntılar verilmiştir:

“Sevmeyen Korkar” adlı şiirde dede ve torun arasında geçen ifade şu şekilde verilmiştir: “...Oğul, bu derelerde / Geniş ormanlarda / Korku hiç bilmiyor musun sen? / Tek başına geziniyorsun...” (Enser, 2022, s. 64). Ayrıca “Oğul” adlı şiirde cesaret değeri şu şekilde geçmektedir. “...Sen kaplan gibi dövüş ki / Memleket korkak görünmesin...” (Enser, 2022, s. 18).

2.9. Yardımseverlik

Yardımseverlik tanım olarak hayırseverlik olarak belirtilmektedir (TDK, 2023). Bireyin kişisel kazancını düşünmeden genel olarak iç dünyasını tatmin etmek amacıyla geleceğe ilişkin yapılan parasal ve manevi fiillerdir (Özçelik, 2021, s. 42). Bu kitapta geçen yardımseverlik değerine yönelik alıntı örnekleri aşağıda yer almaktadır:

“Yalancı Ekber” adlı şiirde Ekber ve Şule’nin yardımseverlik durumu şu şekilde verilmiştir: “...Şule kapıyı çaldı / İçeriye birden girdi / Ekber defterini al / Ben sokakta buldum sana getirdim...” (Enser, 2022, s. 52).

2.10. Misafirperverlik

Misafirperverlik değeri kısaca konukseverlik olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Misafirperverlik, bilhassa Türk toplumunda örf, adet ve önemli değerlerden biri olarak görülmektedir (Yiğit ve Kesmeçi, 2015, s. 1334) Belirtilen kitaptaki şiirlerde konukseverlik değerine ilişkin alıntılar aşağıda belirtilmiştir.

“Birbirlerini Kazansınlar” adlı şiirde misafirperverlik değeri şu şekilde göze çarpmaktadır: “...Zafer kalpten gülerken / Ben de hemen çay verdim...” (Enser, 2022, s. 90). Başka bir şiir olan “Yararsız Konuşma” da ise misafir gelenlere yemek hizmeti durumu şu şekilde verilmiştir: “...Bakü’den halamın kızı geldi / Şehrimize misafir olarak geldi / Annem yemeğe davet etti / Nenemin yaptığı güzel aş / Ben de sofraya koydum...” (Enser, 2022, s. 55).

2.11. Cömertlik

Para ve malını esirgmeden verme durumuna cömertlik denir (TDK, 2023). Azerbaycan çocuk şiirlerinde bulunan cömertlik değeriyle ilgili aşağıda alıntılar verilmiştir:

“Silgi” adlı şiirde baba ve oğul arasında cömertlik şu şekilde verilmiştir: “...Sevgili babam / Bana çok güzel bir silgi aldı...” (Enser, 2022, s. 54). Başka bir şiir olan “İki Armağan” da ise nine ve torun arasında geçen cömertlik değeri şu şekilde verilmiştir: “...Nenesine göz kırpar / Ayakları takılır nenesine / Bak bu bayramda ona / İki hediye alınır...” (Enser, 2022, s. 99).

2.12. Dürüstlük

Dürüst insan, verdiği sözde duran, belirlenmiş kurallara riayet eden ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan bireye denilmektedir (TDK, 2023). Dürüstlük, genellikle davranış ve düşüncelerinde doğru ve sözüne güvenilir kişi olmaktır. (Güventürk, 2017, s. 30). Bu değere ilişkin durumu gösteren alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Harfler” adlı şiirde C harfinin tanıtımı sırasında karşımıza çıkan dürüstlük durumu şu şekilde verilmiştir: “...C harfinde yazar / Celil ve Caferi akla gelir / Lider Cavit ve yazar / Cavidan’ın sözlerini tutun...” (Enser, 2022, s. 4). Farklı bir şiir olan “Hatıra İsim” de ise dedenin sözünde durmasını şu şekilde verilmiştir: “...Benim torunum adaşım / Yaşım oldukça çok ve baya bir eğitim aldım / Benim sözümde yalan olmaz...” (Enser, 2022, s. 62).

2.13. Fedakârlık

Fedakârlık, özverili olmak anlamına gelmektedir (TDK, 2023). Fedakârlık değeri toplumdaki kişilerce pek tercih edilmemektedir (Özçelik, 2011, s. 45). Kitaptaki çocuk şiirlerinde bulunan fedakârlık değeri aşağıdaki alıntılarla örneklendirilmiştir:

“Silgi” adlı şiirde babanın yapmış olduğu fedakârlık çocuğun sözleriyle şu şekilde verilmiştir: “...Hayat dostluk dolu / Çok güzeldir / Babamın hayatı benim / Hatalarımı düzeltmekle geçiyor...” (Enser, 2022, s. 54). Diğer bir şiir olan “Dedemi Yormadım” da ise dedenin fedakârlığı şu şekilde verilmiştir: “...Öyle bilmezsin ki / Deden yaşlandı ve yoruluyordur / Onun nasırlı elleri / Şehir kuracak kadar çalışmıştır...” (Enser, 2022, s. 93).

2.14. Sabır

Sabır; zor, kötü ve keder verici koşullara sebat ederek bu durumun sonucunda gelen mal, para ve manevi durumlar ile ödüllendirilmektir (Doğan, 1990, s. 3008). Kitaptaki çocuk şiirlerinde bulunan sabır değeri aşağıdaki alıntılarla örneklendirilmiştir:

“Dede Dileği” adlı şiirde dedenin torun beklemesi ve sonrasında duyduğu sevinç şu şekilde verilmiştir: “...Yaramaz torunum / Doğum günün / Mübarek güne denk geldi / Seninle sevinç geldi / Keder arkada kaldı...” (Enser, 2022, s. 65). Farklı bir şiir olan “Güllü Razı Oldu” da ise gül diken Güllü ’nün çiçeğine bakma durumu şu şekilde verilmiştir: “...Küçük Güllü / Avluda saksıya gül dikti / Bakımını hep yaptı...” (Enser, 2022, s. 28).

2.15. Dayanışma

Bir grup insanın benzer hedefleri gerçekleştirmek için karşılıklı olarak yardımlaşması anlamına gelmektedir (Tahirova, 2019, s. 49). Başka bir tanımda ise insan ilişkilerinde kişilerin duygu, fikir ve ortak fayda için birbirlerine destek olması olarak belirtilmektedir (TDK, 2023). Bu kitaptaki şiirlerde geçen dayanışma değerine ilişkin alıntı örnekleri aşağıda yer almaktadır:

“Açgözlü” adlı şiirde kuşların birbiriyle dayanışması şu şekilde verilmiştir: “*Anne kuş iki defa / Kuluçkaya yatıp yavru kuş yapar / Baba kuş ise hem yem taşır / Hem de onu koruyarak destek olur...*” (Enser, 2022, s. 77). Başka bir şiir olan “Adaşım” da ise dedenin toruna desteği şu şekilde verilmiştir: “*...Bu hayatta dosdoğru git / Geri hiç dönme benim tacım / Sana gerekirse gelirim ben...*” (Enser, 2022, s. 35).

2.16. Vefa

Kişilerin, kendilerini geçmişte destekleyen kişilere gösterdiği sevgi ve dostluk bağı olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Vefa değeri toplum tarafından genç nesillere kazandırılması gereken önemli bir değer olarak görülmektedir (Özçelik, 2021, s. 69). Bu kitaptaki şiirlerde geçen vefa değerine ilişkin alıntı örnekleri aşağıda yer almaktadır:

“Nenenin Bastonu” adlı şiirde torunun nineye vefası şu şekilde verilmiştir: “*Beni nenem çağırdığı zaman / Ben tekrar tekrar ona dönüyorum / Dinlenmek istediği zaman / Baston gibi destek oluyorum ona...*” (Enser, 2022, s. 94).

3.Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bütün toplumların kendi kültürlerine ait değerleri genç kuşaklara aktarabileceği yollardan biri de şiirlerdir. Enser (2022) tarafından kaleme alınan Azerbaycan Türkçesiyle yazılan çocuk şiir kitabı yetişkinlere, gençlere ve çocuklara Azerbaycan Türk kültüründe bulunan değerleri kazandırabilmesi yönüyle dikkat çekmektedir. Enser (2022)’in çocuklara yönelik yazmış olduğu “*Kucağımda Dünya Var Çocukların Dünyası*” adlı şiir kitabında bulunan değerlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Enser (2022)’in kitabında incelenen şiirlere ait sonuçlardan ilkinde değerlerin eşit ve yakın oranda dağılmadığı göze çarpmaktadır. Bu durumun her şiire ait ana duygunun, birbirinden farklı değerlere yönelik olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde, Tahirova (2019, s. 79)’nın Azerbaycan çocuk edebiyatı yazarı Abdulla Saik’in eserlerini değerler eğitimi açısından incelediği araştırmasında, bu eserlerde değerlerin eşit olarak dağılmadığı belirlenmiştir. Ulu (2018, s. 263)’nun çalışmasında ise Arif Nihat Asya’nın şiirleri, değerler eğitimi kapsamında incelenmiş ve çalışmada değerlerin eşit olarak dağılmadığı belirtilmiştir. Ayrıca Gök ve Alyılmaz (2021, s. 1547)’in çalışmasında Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun şiirleri değerler eğitimi kapsamında incelenmiş ve değerlerin eşit olarak dağılmadığını belirtmiştir. Yine Durukoğlu ve Doyumgoç (2017, s. 174)’un araştırmasında Ahmet Muhip Dıranas’ın şiirleri, değerler eğitimi açısından incelenmiş ve değerlerin eşit olarak dağılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak Tay ve Nalçacı (2020, s. 260)’nın araştırmasında ise İstiklal Marşı, değerler eğitimi kapsamında incelenmiş ve değerlerin kullanım açısından eşit dağılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Belirtilen tüm araştırmaların sonuçları yapılan araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Enser (2022)’in kitabında incelenen şiirlere ait sonuçlardan ikincisinde, şiirlerde sıklıkla sevgi değerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Ulaşılan bu sonuca göre Türk kültüründe topluma

aktarılması beklenen en önemli değerin sevgi değeri olduğu ortaya çıkmaktadır. İlgili alanyazında Kurtoğlu (2017, s. 119). Âşık Veysel'in şiirlerini değerler eğitimi açısından incelediği çalışmada, en fazla sevgi değerinin kullanıldığını belirtmiştir. Ayrıca Gök ve Alyılmaz (2021, s. 1547)'in Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerini değerler eğitimi açısından incelediği çalışmada, şiirlerde en çok sevgi değerinin kullanıldığı ifade edilmiştir. Bu çalışmalar mevcut araştırmanın sonucuyla örtüşmektedir. Ancak Tahirova (2019, s. 82)'nin yaptığı çalışmada vatanseverlik değerinin, Ulu (2018, 263)'nin yaptığı çalışmada dini değer, Durukoğlu ve Doyumgoç (2017, s. 177)'in yaptığı çalışmada doğa değerinin, Göktürk (2022, s. 115)'ün yaptığı çalışmada vatanseverlik değerinin, Tay ve Nalçacı (2020, s. 260)'nin çalışmasında ise vatanseverlik değerinin en fazla kullanılan değer olarak belirlendiği göze çarpmaktadır. Belirtilen bu çalışmaların sonuçları mevcut araştırmanın sonuçlarıyla çeliştiği görülmektedir.

Araştırmanın diğer bir sonucu ise vefa ve cömertlik değerinin diğer değerlere nazaran oldukça az kullanılmasıdır. Çocuk şiirleri, nesir şeklinde yazılmadığı için vefa ve cömertlik değerlerinin daha az kullanıldığı düşünülmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde Tahirova (2019, s. 79)'nin araştırmasında Azerbaycanlı yazar Abdulla Saik'in şiirlerinde vefa ve cömertlik değerlerinin en az kullanılan değerler olduğunu belirttiği göze çarpmaktadır. Yine Kurtoğlu (2017, s. 119)'nun değerler eğitimi ile ilgili çalışmasında şiirlerde en az kullanılan değer, vefa olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Gök ve Alyılmaz (2023, s. 1547)'in araştırmasında cömertlik ve vefa değerlerinin çok kullanılmadığı belirtilmiştir. Belirtilen araştırmaların sonuçları, mevcut araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarına yönelik araştırmacılara ve uygulayıcılara çeşitli öneriler sunulabilir. Bu araştırma, fenomenoloji deseninde tasarlanan bir çalışmadır. Farklı araştırma desenleriyle tasarlanan Azerbaycan ve Türk kültürüne ilişkin derinlemesine çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmada Enser (2022)'in çocuk temalı şiir kitabı incelenmiştir. Farklı kültürlerden yazarlara ilişkin çocuk temalı şiir kitapları da değerler bağlamında incelenebilir. Diğer Türk Cumhuriyetlerinde yayımlanan çocuk temalı şiirlerde değerlerin belirlenmesi kapsamında incelenebilir.

Kaynaklar

- Akarsu, B. (1998). *Felsefe terimleri sözlüğü*. İstanbul: İnkılab.
- Ayverdi, İ. (2005). *Misalli büyük Türkçe sözlük*. İstanbul: Kubbealtı.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. [doi:10.31592/aeusbed.598299](https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299).
- Bebek, A. (2020). *Dadaloğlu şiirlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi ve ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitapları için şiir önerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Beldağ A. ve Aktaş E. (2016). Sosyal Bilgiler öğretiminde edebî eser kullanımı: Nitel bir çalışma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 953-981. [doi:10.17556/jef.72887](https://doi.org/10.17556/jef.72887).
- Can, M. ve Göde, H. (2022). Isparta efsanelerinde değerler eğitimi. *Oğuzhan Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 52-63. [doi:10.55580/oguzhan.1119295](https://doi.org/10.55580/oguzhan.1119295).
- Demirci, E. (2018). Değerler eğitimi açısından Bestami Yazgan'a ait "Çıt Pıt Kutu Kutu Şiirler" adlı eserin incelenmesi. *Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı-I*. Burdur, s. 11-30.
- Dilmaç, B. (2002). *İnsanca değerler eğitimi*. Ankara: Nobel.

- Doğan, M. (1990). *Büyük Türkçe sözlük*. Ankara: Rehber.
- Dönmez, B. (2011). Öğretmenlik mesleki değerlerinin aşınma sürecine ilişkin bir değerlendirme. *Eğitime Bakış*, 7(19), 3-8.
- Durukoğlu, S. ve Doyumgaç, İ. (2017). Ahmet Muhip Dıranas'ın şiirlerine yansıyan değerler. *AKRA Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 5(11), 163-178. [doi:10.31126/akrajournal.328070](https://doi.org/10.31126/akrajournal.328070).
- Enser, B. (2022). *Kucağımda dünya var çocukların dünyası (Ed. Vefalı Enser)*. Ankara: Sonçağ Kültür.
- Gök, M. ve Alyılmaz, S. (2021). Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(4), 1535-1550.
- Göktürk, H. (2022). *Değerler eğitimi bağlamında aşık tarzı Türk şiir geleneğinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı.
- Güventürk, F. (2017). *İnsan ve temel değerler*. İzmir: Birleşik.
- Halstead, J. M. ve Taylor, M. J. (2000). Learning and teaching about values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-203. [doi:10.1080/713657146](https://doi.org/10.1080/713657146).
- Kaya, R. (2019). *II. Meşrutiyet sonrası yazılan ilk çocuk şiirleri kitaplarında değerler eğitimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kurtoğlu, F. S. (2017). Aşık Veysel'in şiirlerini değerler eğitimi açısından okumak. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, (83), 101-123.
- Mazı, A. ve Mazı, A. (2023). Azerbaycan çocuk hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 37, 761-776. [doi:10.29000/rumelide.1405791](https://doi.org/10.29000/rumelide.1405791).
- Meriç, C. (1997). *Mağaradakiler*. İstanbul: İletişim.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Öner, N. (2008). *Millî zihniyet ve millî birlik*. (Ed. A. Köklügiller). Milliyetçilik nedir, ne değildir? 1, 261-271. İstanbul: IQ Kültür Sanat.
- Özçelik, T. T. (2021). *Güney Azerbaycan masallarında değerler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 217-240.
- Sarıçam, İ. ve Yangil, M. K. (2022). Nazlı Eray'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 13(50), 1533-1548. [doi:10.35826/ijoess.3218](https://doi.org/10.35826/ijoess.3218).
- Slater, F. (2002). "Citizenship education through secondary geography: Value and values education in the geography curriculum in relation to concepts of citizenship". Active Citizenship, Sustainable Development and Cultural Diversity. University of London Institute of Education.
- Tahirova, K. (2019). *Abdulla Şaik'in eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Tay, B. ve Nalçacı, A. (2020). İstiklâl Marşı'mızda değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(40), 243-275. [doi:10.34234/ded.753516](https://doi.org/10.34234/ded.753516).
- TDK, (2023). *Türk dili kurumları sözlüğü*. <https://sozluk.gov.tr>.
- Tel, M. (2014). Türk toplum yaşantısında fair play. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2, Special Issue 1, 694-704. [doi:10.14486/IJSCS139](https://doi.org/10.14486/IJSCS139).
- Ulu, H. (2018). *Arif Nihat Asya'nın "Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor" ile "Duâlar ve Âminler" adlı şiir kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uysal, V. (1996). *Din psikolojisi açısından dini tutum davranış ve şahsiyet özellikleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı.
- Yiğit, M. ve Kesmeçi, A. (2015). Vatandaşlık ve demokrasi eğitiminde masal kullanımı. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(3), 1320-1338. [doi:10.7884/teke.505](https://doi.org/10.7884/teke.505).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, S. G. ve Demirel, M. (2019). Türk tarihinde değerler ve değerler eğitimi üzerine bir inceleme. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 92-99.
- Yıldız, D. C. (2011). İbrahim Zeki Burdurlu'nun eserlerinde sevgi değeri. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 203-230.
- Yurdakul, A. (2020). Değer kavramı ve değerler eğitimi. *Türk Medeniyeti*, 1(2), 14-20.

Extended Abstract

Poetry in children's literature typically involves both oral and written compositions. It is crucial that the poems' content portrays life experiences and conveys values that shape a child's world of meaning. This study aimed to identify the values reflected in 107 poems from the poetry book, "*Kucağında Dünya Var Çocukların Dünyası*", authored by Azerbaijani writer Bilal Enser in Azerbaijani Turkish. The author of the poetry book analysed in this study, Bilal Enser (2022), has also written works in the story genre as well as poetry. Enser's child-themed works are noteworthy. This research highlights the importance of examining Enser's poems written with the principle of "Child suitability" in terms of values education. Furthermore, as the objective of all societies is to cultivate self-sufficient and productive individuals through cultural transmission, it is crucial to establish effective methods for imparting societal principles, rules, norms, and values to future generations. Therefore, the significance of values education in the transmission of Turkish culture is evident (Yıldırım & Demirel, 2019). In this context, the analysis of Bilal Enser's poetry book, "*Kucağında Dünya Var Çocukların Dünyası*", written for children, in terms of values education, is thought to contribute to the theoretical framework.

This study analyses the values present in child-themed poems written in Azerbaijani Turkish using a phenomenological design, which is a qualitative research method (Yıldırım & Şimşek, 2023). The poems were originally written in Azerbaijani Turkish, but Istanbul Turkish was used to determine the values. The research population comprises children's poems written in Azerbaijani Turkish. The sample consists of 107 poems from the book "*Kucağında Dünya Var Çocukların Dünyası*" authored by Bilal Enser (2022).

The research data was collected using the document analysis technique. Document analysis involves analysing written documents that contain information related to the research subject. The coding process was carried out initially, and the values were determined. During this stage, coding was performed by considering the relationship between values that differ based on specific characteristics. Content analysis technique was used to determine theme and codes. The reliability of the data analysis following the content analysis was determined using Miles and Huberman's (1994) technique, which measures the level of consensus among participants by calculating the ratio of consensus to consensus plus disagreement. The determined themes and codes had a reliability value of .91. Finally, the themes and codes were presented in a table and visually as a code cloud. The data in this study was analysed and visualised using MAXQDA2024 qualitative analysis software.

The validity and reliability of qualitative research are determined through four stages: credibility, transferability, consistency, and confirmability. To establish credibility, an expert's opinion was sought and included in the research process and translation. To ensure transferability, detailed descriptions of the poems were provided. To ensure consistency in the analysis, the qualitative data related to the theme and codes resulting from the data analysis were compared with that of a doctoral student. This prevented possible errors during the study. In the final stage, confirmability was ensured by utilizing the raw data of the research and controlling it in the findings and results section.

The main finding of the study shows that the value of love (48.6%) is the most used value. This may be due to the fact that the value of love is considered to be the most important value in Azerbaijani-Turkish culture. In addition, the least preferred values in the poems are loyalty (0.61%) and generosity (0.61%). It is thought that the reason why these two values are rarely mentioned in the poems is that these values can generally be given in a scenario and children's poems are not in prose form.

Poetry is a means by which societies can pass on their cultural values to younger generations. Bilal Enser's (2022) children's poetry book in Azerbaijani Turkish is noteworthy for its ability to convey the values of Azerbaijani Turkish culture to adults, young people, and children. However, it is evident that the values presented in the analysed poems are not evenly distributed. It has been concluded that the poems have different goals aimed at distinct values. Upon examining the related literature, many studies parallel to this one can be found. Tahirova (2019) analysed the works of Azerbaijani children's literature writer Abdulla Saik in terms of values education and found that values are not equally distributed in these works. Ulu (2018) analysed Arif Nihat Asya's poems in the context of values education and found that the distribution of values was uneven. Gök and Alyılmaz (2021) analysed Bedri Rahmi Eyüboğlu's poems within the scope of values education and found that the distribution of values was unequal. Similarly, Durukoğlu and Doyumgoç (2017) analysed Ahmet Muhip Dıranas's poems in terms of values education and concluded that the distribution of values was unequal. In their research, Tay and Nalçacı (2020) analysed the National Anthem in the context of values education and found that values were not distributed equally. These studies support the findings of the current research.

After analysing this poetry book, it is evident that the predominant theme in the poems is love. It can be concluded that love is the most significant value that Turkish culture aims to convey to society. This conclusion is supported by previous studies, such as Kurtoğlu's analysis of Aşık Veysel's poems, which found that love was the most frequently used value (Kurtoğlu, 2017). Gök and Alyılmaz (2021) analysed Bedri Rahmi Eyüboğlu's poems in terms of values education and found that love was the most frequently used value in the poems. However, Tahirova (2019) focused on patriotism, Ulu (2018) on religion and Tay and Nalçacı (2020) on patriotism. These studies' results contradict the current study's findings. This situation is expected to contribute to the literature.

This study presents a phenomenological approach using qualitative research methods. Further research on Azerbaijani culture is recommended, using a variety of quantitative and mixed research methods to provide a more comprehensive understanding.